ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1608—ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ—13—ՆՈՅԵՄԲԵՐ—Ն. Տ.—25—ՆՈՅԵՄԲԵՐ—1874

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պօլսոյ համր 3 Մէճ.
» Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ Կ. Պօլսոյ » 4 Մէճ.
» Գաւառաց » 5 Մէճ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փրլ.
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս յղուած լրագրաց ... թղթատարութեան ...
Լրագրոյս խմբագրութեան ...
...—Յաւրէնի. ... Զմիւռնիա խան, Մասրաֆ ...
Ցաժրու ձախքը չվճարուած ...
համ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պայօն 19 Նոյ.

Քարլոսեանք իրենց դիրքերէն ետ քաշուելով սահմանագլխին կը մօտենան։

Լաճէյ 20 Նոյ.

Աչինի դէմ ղրկուած հոլանտական զօրաց աւողջական և զինուորական վիճակին վրայ եկած լուրերը գէշ են։

Ադէն 20 Նոյ.

Եգիպտական երեք պատերազմանաւ Պէրպէրայի* նաւահանգստին մուտքը պաշարեցին և թող չեն տար որ երկրին բերքերն Ադէն տարուին։ Անգղիական թընդանօթակիր շոգենաւ մը ղրկուեցաւ Պէրպէրա։

Կալկաթա 20 Նոյ.

Աֆղանստանի Շիր Ալի խանին որդի Եագուպ խանին բանտարկութիւնն ընտուղուեցաւ, բայց սուտ է Մօրնինկ—Բօսթ լրագրին այն խօսքը թէ Եագուպ խան Հնդկաստանի անգղիական կառավարութեան թելադրութեամբն այցելութեան գնացեր է իր հօրը՝ Շիր Ալի խանին, և այսպէս անոր ձեռքն իյներ է։

Փարիզ 20 Նոյ.

Պ. Լուէ Պլան Պ. Քրիսթոֆլի հիմնադրին պատասխանելով՝ երկու կեդրոնաց ձուլումն անհնարին կը համարի և բոլոր հանրապետականաց միացումը կը խնդրէ իրենց սկզբունքն յաղթանակել տալու համար։

Պէրլին 20 Նոյ.

Կորչաքոֆ իշխանն առանձնական ակումբի մը մէջ՝ խաղաղութեան երկար տարիներ անվրդով մնալուն վրայ վստահութիւն յայտնեց։

Օսմ. դեսպան Արիսթարքի պէյ՝ Րումանիոյ հետ օտար տէրութեանց առևտրական դաշնադրութիւններ կնքելու նըկատմամբ Ալիֆի փաշային ծանուցագիրը Պիսմարք իշխանին հաղորդած ժամանակ, վստահութիւն ստացաւ իշխանէն թէ այդ դաշնադրութիւնները բնաւ միտ մը չեն կրնար հասցնել Սուլթանին քաղաքական վեհապետութեան։

Հռոմ 20 Նոյ.

Նրէկ Քալապրիոյ ծովեզերաց վրայ զարհուրելի փոթորիկ մ'ելնելով ծովային մեծ վնասներ գործեց։

Վիէննա 21 Նոյ.

Կայսեր հօրեղբայր Շարլ Ֆերտինանտ արքիդուքսն յիսուներեց տարեկան հասակին մէջ վախճանեցաւ։ Այս մահը դէպքն հայրենասիրական ընդհանուր կսկիծ պատճառեց։

Պէրլին 21 Նոյ.

Երեսփոխանական ժողովս այս աւուր նիստը փոթորկալից եղաւ, Րամկավարք և կղերականք մեղադրեցին կառավարութիւնը՝ կատարուած բազմաթիւ և յաճախ բանտարկութեանց պատճառաւ։

Պ. Պիսմարք իր հակառակորդաց յարձակմունքն հերքեց և 'ի նպաստ օրինապահութեան փաստաբանեց։ Չետևաբար բանտարկեալներն արձակելու համար առաջարկութիւնը տեղի մեծամասնութեամբ մը մերժուեցաւ։

Պէլկրատ 22 Նոյ.

Սերվիոյ ազգային ժողովն այսօր բացուեցաւ, իշխանին առնմախօսութիւնը՝ Կ. Պօլսոյ մէջ իրեն եղած պատուաւոր ընդունելութիւնը, Րումանիոյ իշխանին ըրած այցելութիւնն և Եւրոպիոյ մեծ վեհապետաց և դիւանագիտաց հետ բրած տեսակցութիւնը կըյիշէ, յորմէ Սերվիոյ համար օգուտ պիտի ծագի կըսէ։ Ասկից զատ բազմաթիւ օրինաց ծրագրեր կ'թըւէ, որք ազգային ժողովոյ պիտի ներկայանան, և ժողովին կըյանձնէ որոշել թէ Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւններ մոցնել օգտակար և պատշաճ կըհամարի թէ ոչ։

Լոնտրա 22 Նոյ.

Էտիմպուրկի դքսին որդւոյն մկրտութեան հանդէսն ամսոյս 23ին պիտի կատարի։ Բրիքօթ ծովապետը մեռաւ։

Վիէննա 23 Նոյ.

Կայսրն ու կայսրուհին Վիէննա վերադարձան իրենց հօրեղբօր յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու։

Փարիզ 23 Նոյ.

Փարիզի քաղաքապետական խորհըրդոյ ընտրութիւններն հանրապետական են։

Կը հաւաստեն թէ Ռուսաց կայսրուհին ձմեռը Գաղղիոյ քան քաղաքը պիտի անցունէ։

Լոնտրա 23 Նոյ.

Օսմ.	Քօնս.	44 11/16
փոխ	1865	
»	1869	54
»	1871	—
»	1872	83 3/4
»	1873	52
Նոր փոխառութիւն		13/16
Անգղ. Քօնս.		93 3/16

Լիվէրբուլ 23 Նոյ.

Բամպակ Միտլինկ—Օրլէան		8 1/8—1/4
»	Ֆայր Տօլէրան	51/8—
Ծախուած 12000 հակ։		

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Շէհիր քէօյի նախորդ գայմագամ Բիզա պէյ՝ Գազայի—Էրպայի կառավարիչ անուանեցաւ։

Թրհալայի կառավարիչ Ալի պէյ Երուսաղէմի կառավարիչ անուանեցաւ։

Ընվէրի էֆէնտին խթինաֆի ատենին նախագահ անուանեցաւ։

Րիֆաթ փաշան Եօզղատի կառավարիչ անուանեցաւ։

Խայրէտտին փաշան Նըկէրինի կառավարիչ անուանեցաւ։

Ալյոլնի դաւառին տէֆթէրտար Էտհէմ պէյ Առևտրական պաշտօնատան համարակալ անուանեցաւ։

Խթինաֆի ատենին նախորդ նախագահ Րիֆաթ էֆէնտին ծովային առևտրական ատենին նախագահ անուանեցաւ։

Աւստրիոյ վեհ. կայսրը Ֆրանսօա Ժօզէֆի Բ. պատուանշանը ղրկեց Բ. Դրան Ա թարգման Մինիր պէյին։

Երկաթեայ թագին երկրորդ պատուանշանը ղրկեց դեսպանաց ներկայացուցիչ Մէհմուտ պէյին, և երրորդ պատուանշանը ղրկեց Իզմիրի օտար լեզուաց թղթակցութեան գրըլուխ Տիրան էֆէնտիին։

Գըզանլըգէն ու Ֆիլիպէէն երկուշաբթի օրը եկած հեռագրոլուրեր կը ծանուցանեն թէ առատ ձիւն ինկեր է այն կողմերը և սաստիկ ցուրտ կը տիրէ։

Վիտինի սուրհանդակը չկրնալով ճամբան շարունակել, գիշեր մը Կապրօվա կենալու ստիպուեր է։

Ճանապարհորդ մ'և երկու ձի սառեր են։

Նիշի և Սօֆիայի մէջ հեռագրական գիծերն աւրուեր են, բայց Սօֆիայի կառավարչին ջանիւք շուտով նորոգուեր են։

Պասիրէթ լրագրին խօսքին նայելով, վեհ. Սուլթանին շինել տալիք նոր մզկիթն և անոր եկամուտ ըլլալիք 70 տանը վախմ. Սարդիս Պէյ իւր վըրայ առեր է 829,640 լիրայի։ Մզկիթն՝ ինչպէս նաև տուները՝ Պէշիկթաշի Նիշան—Թաշի բռնած գեղեցիկ բըլուրին վրայ պիտի շինուին։

Լա Թիւրքի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Պ. Ճ. Զարիֆիէն զատ Պ. Սթէֆանովիչ—Ֆալի և Պ. Քլատօ սեղանաւորներն ալ Աղէքսանդրիա դընացին անցեալ շաբթու։

Բ. Դուռը Դաղղիական իւնիվէռ և Սէմաֆօռ լրագիրներէն զատ՝ Հելլէնական քանի մը լրագրաց Թուրքիա մտնելն ալ արգիլեց նոյն պատճառաւ։

Երկուշաբթի առաւօտ Բէքայի չիտակ ճամբուն վրայ Ալհամպրա անուն թատրոնը մէջէն բռնկելով այրեցաւ։

Ոստիկանութեան նախարար Վըսեմ. Հիւսնի փաշան հրաման ըրաւ Բէրայի Գաղղիական թատրոնին տընօրէնութեան, որ թատրոնին մեծ դռնէն զատ՝ ուրիշ երկու դուռ ալ բանայ, որպէս զի հրդեհի վտանգ մը պատահած ժամանակ հանդիսատեսք փախչելու դիւրութիւն ունենան։

Անցեալները Թահտա գալէ պառնիկ կնոջ մը պատճառաւ ծագած կըռւի մը մէջ ոստիկանութեան զինուոր մ'սպաննող երեք զօրականներէ մին երկուշաբթի առաւօտ մահապատժուեցաւ քիւ Բարմաք—Գաբըսը կոչուած տեղը կախուեցաւ։

Անցեալ կիրակի Թօփգաբուի դուրսը երկու զօրական պառնիկի մը պատճառաւ իրարու հետ կռուելով, մին միւսը դաշոյնով զարկաւ սպաննեց, և զարնողն անմիջապէս բռնուեցաւ։

Ճէրիտէի Հավատիսի տպարանն այխատող յոյն պատանի մը՝ հինդշաբթի առաւօտուն Հելլենական թըղթատունը նամակ մը տանելու համար իշմիյատպի հրապարակէն անցած միջոցին՝ հոն կախուած մարդը տեսնելով՝ այն սարսափէն վախցաւ, որ Հելլենական թղթատան առջև հասած ժամանակ ինկաւ մեռաւ։

Կարնոյ Ընվարի Շարգիէ լրագիրըրն անցեալները ծանուցած էր թէ Զըլտըրի նահանգին մէջ ածխահանք մը գտնուեր է. բայց պէտք եղած քննութիւններով ստուգուեր է որ Լինա եկիթ է եղեր և ոչ գետնածուխ։ Ցիչեալ հանքը խիստ ընդարձակ ըլլալով, կրնայ առատ վառելիք մատակարարել երկրին բնակչաց։

Ուրբաթ օրը Մահմուտ փաշայի թաղը ձոֆէր աղա խանը Դամասկոսցի Տաճիկ մը՝ չքաւորութենէն յուսահատութեան մէջ իյնալով, ինքզինք կախեց, բայց քիչ մ'նոտքըր ընկերը վրայ հասնելով ազատեց զայն։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԽԱՀԱՄԸ ՈՍԿՈՅՆ

12 Նոյ.	Երեքշաբթի իրիկուն	49,30
13 »	Չորեքշաբթի առաւօտ բացուեցաւ	49 22
	Կէսօր	49 21

Կ. Պօլիս 12 Նոյ.

Օսմ. Ընկերութեան Զուգալորդ		
Օսմ. Բ. Ամ. ակնէ		

Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգ. լիր.			8 18
« փոխանակութեան	»		5 22
Կ. Պօլսոյ Պանքային	»		6.12
Քրէտի Ֆէնէրալ	»		11 28
Քրէտի Օսթրօ—թիւրք			— —
Երկաթուղւոյ հին		Ղր.	129 1/2
փոխ. 1863		»	352
» 1865	»	»	3 6
» 1869	»	»	277
« 1872	»	»	84
» 1873	»	»	264 1/2
Թրամուէյ		Օսմ. լիր	5 15

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Անգղ. լիրա	ղուրուշ	110.20
Նաբօլէոն ոսկի	»	87 30
Ինվէ[illegible] Անգղ.	»	89 10
Պոլոմիզ	»	51. 20
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինդոնգ	»	103 30
Պլինձ	»	128

Ծանօթ. — Սոյն մասի մանրամասները դժուար ընթեռնելի են։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հ. Ց. ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Ս. Պատրիարք Հօր ստորագրութեամբ երկու նշանաւոր նամակներ

* Ադէնի ծովածոցին մէջ նաւահանգիստ մ'է, Արևելեան Ափրիկէի ծովեզերքը, ուր մեծ տօնավաճառ կըլլայ ամեն տարի, և ուսկից բազում ապրանք կը տարուի Ադէն։

երեւցան հրապարակին վրայ՝ թէ և անոգան. սառուգիւ երկուքն ալ Ն. Սրբազնութեան խաղաղասիրական ոգւին ակներեւ կը փայլեցնէին ընդդէմ մի քանի ազդամիտ թերթերու և անոնց ծանուցեալ խորհրդատուաց, որք ոչ միայն հրապարակութեամբ՝ այլ՝ և բանիւ բերանոյ իրենց բան գործ ըրած են ազգին մէջ բարի ծառայութիւններով նշանաւոր հանդիսացող անձինքը բամբասել, զրպարտել, անարգել, և եթէ կարելի է՝ բարոյապէս սպաննել։ Այս վերջինները բնականաբար իրաւունք ունէին կասկածելու, նկատելով որ ազգային իշխանութեան գլուխն՝ որ ձեռնհասութիւն և պարտականութիւն ունէր այս անհանդուրժելի վիճակին շուտով վախճան մը տալ, չէր փոյթ տաներ, և իր այս նուիրական պարտքը կատարելու կ՚վարանէր, ուստի անոնցմէ ոմանք ցաւ՚ի սիրտ պաշտօնէ քաշուեցան։

Եթէ Ս. Պատրիարք հայրը քիչ մ՚ալ յապաղեցնէր իր այս կարուկ ու ազդու յայտարարութիւնները, հետեւանքն ո՞ր պիտի յանգէր. ո՛չ ապաքէն արժանաւոր ազգայինք հեռահեռէ պաշտօնէ հեռանալով, ազգային ժողովոյ ատեաններն այնպիսի անձինք պիտի բազմէին, որք ամեն բանի մէջ անձնական շահ որոնել լաւ գիտեն։

Վստահ եմք թէ Ս. Պատրիարքն իսկ իր գահակալութեան օրէն նախատողութեան առած էր զայս. գիտէր նաև թէ ժամանակ մը պիտի տեւէին արդէն տիրած հակառակութիւնք, բայց ոչ ընդ երկար. սակայն այնպէս չեղաւ, եօթն ամիս անցան՝ դեռ փափաքուած խաղաղութիւնը չտիրեց։

Ուստի թէ՛ Ազգին սէրն և թէ՛ իր պաշտօնին բնութիւնը պարտք կը դնէին Ս. Պատրիարք հօր վրայ, իր պատրիարքական բարձր իշխանութիւնը կանուխէն ձեռք առնուլ, և արդարութեամբ լռեցնել ու արգիլել այն անողոք լեզուներն ու դայթակղեցուցիչ հրատարակութիւններն՝ որք ազգը կը խռովէին, վարչութեան ժողովոց մէջ ուղղակի և անուղղակի ազդեցութիւններ գործածելով կը կաշկանդէին զանոնք, և չէին թողուր որ արժանապէս գործեն։ Արդարեւ այս ազգամիտ խռովութիւններն եղան միակ շարժառիթ, որ Ս. Պատրիարքը՝ շահելու և ուղղութեան բերելու եօթնամսեայ քաղաքականութիւնն ՚ի բաց թողուլ պարտաւորեցաւ. զի իրաց այս վիճակին մէջ անհնարին էր այդ քաղաքականութեամբ այլ եւս վարուիլ՝ առանց ազգին շահերը վտանգելու։

Բայց զարմանալին սա է թէ՝ որքան Ս. Պատրիարքը զանոնք շահելու կը ճգնէր ազգային ներդաշնակութեան փափաքով, անոնք ալ ընդհակառակն զինքը շահելու և իրենց նպատակին ծառայեցնելու կաշխատէին. այս առթիւ շատ ապարդիւն ճիգեր ըրին, բայց իրենց անյաջողութիւնը նշմարելով հիմա սկսան բուռն յարձակումներ ընել։

Այդ մարդիկը լաւ սերտած են ազգին մէջ իրենց խաղալու դերերը. ուրիշներու պաշտօններ կը խոստանան և իրենք ալ փոխադարձ քուէ և պաշտօն ստանալու խոստումներ կընդունին անոնցմէ. ըստ տաճկական առածին՝ քառասուն ընկոյզ չը տեսնուած ծառի մը բնաւ քար չեն նետեր. սոսր անոր քծնիլ և ազգին հարուստ և ատրիճանաւոր անձինքը շողոքորթել շատ կը սիրեն. պզտիկ շահ մը անգամ փախցնել իրենց համար մեծ վնաս կը համարին, թէեւ մեծ գումարներ մէջտեղէն հաւասար բաժնելու տրամադրութիւնը չունին. այս կարեւոր և զգալի կէտն է որ երբեմն անոնց մէջ անհամաձայնութիւն կը գոյացնէ և գաղտնիքնին դուրս ելլելու պատճառ կըլլայ. սակայն ապագայ շահերնին չներեր որ այս անհամաձայնութիւնը երկար տեւէ, անոր համար շուտ իրաւախոհ կըլլան իրարու հետ, որովհետեւ իրենց մէջէն այսպիսի անիրաւութեան մը դէմ բողոքողը լաւ գիտէ թէ օր մ՚ալ ուրիշն իրեն դէմ պիտի բողոքէ միևնոյն առթիւ։

Թէ որ մէկն այդ մարդոց լեզուէն խաբուելով անոնց խմբակին յարի, և յետոյ այդ խմբակին սկզբանցը ծառայել չուզէ, առանց բարոյական և նիւթական մեծ վնասներ կրելու չկրնար բաժնուիլ. թէ և խմբակին մէջ գտնուած ժամանակ շատ մը գովելի յատկութիւններ և բարեմասնութիւններ կը կրէր, և չունեցածն իսկ անոնց լեզուով ունեցածի պէս ցոյց կը տրուէր, սակայն բաժնուած միջոցին անոնց ամենն ալ կանհետանան և երեւակայական կըդառնան. ալ կարծես թէ այս մարդն այն մարդը չէ. այնուհետեւ ընկերական ակումբներու մէջ չարաչար բամբասանաց և վատահամբաւութեանց կենթարկի, և իւրաքանչիւրը միշտ խաբուած ըլլալու մեծ խաբէութիւնը յառաջ կը բերէ, որպէս զի օր մը այսպէս և օր մ՚ալ այնպէս խօսելուն վրայ չամչնայ։ Վերջապէս այդ խմբակին մէջ գտնուող անձինք, հաւընտիր, անշահասէր, ազգասէր և ազգային գործոց առաջին կարգի հմուտ անձինք են, իսկ դուրսինները բնաւ արժանիք և նշանակութիւն չունին, ըստ այդ խմբակին տեսութեան։

Պօլսոյ եկեղեցական դասն, ինչպէս նաև գաւառաց առաջնորդներն ու վանահայրներն իսկ ազատ չեն այդ խմբակին ազդեցութենէն, քանզի անոնք շատ հետաքրքիր ու ազգասէր ըլլալնուն, վիճակաց և վանուց գործերը միշտ հասկնալ կուզեն, տեսակցութեամբ կամ թղթակցութեամբ ազգասիրական հրահանգներ կուտան, հեռաւոր կը քշեն և կընդունին առանց ծախքը բանի տեղ դնելու, մանաւանդ եկող գնացող և նոր ընտրուող առաջնորդներն անոնց ուշադրութեան կարեւորագոյն առարկաներն են։ Թէ որ առաջնորդ մը կամ վանահայր մը անոնց հետ թղթակցելու, և Պօլիս եկած տանն անոնց այցելութիւն տալու փոյթ չունենայ, ըստ արժանւոյն իրեն բարձր պաշտօնին հարկաւոր եղած հանգամանքները չկրեր։

Այդ մարդիկը ջերմ ազգասէր ըլլալնուն՝ ոչ միայն իրենք ազգային մեծամեծ պաշտօններու համար կը փափաքին, այլ և իրենց ազգականներուն, թէ և անարժան ալ ըլլան, ազգային կարեւոր պաշտօններ յանձնել տալու համար ամեն ջանք և մեքենայութիւն ՚ի գործ կըդնեն, որպէս զի պաշտօնի մէջ իրենց անձնուէր բանակ մ՚ունենան, օր մը անոնց ծառայութիւններն արդեամբ վայելելու յուսով։

Երբ ազգային նոր խնդիրներ կը ծագին, այդ անձինքը վախնալով որ ազգին բուն շահուցը համաձայն չը լուծուին այն խնդիրները, իսկոյն գիշերը նշխելու բնական պէտքերնին ալ կը մոռնան, ցերեկները պակաս թողածնին՝ գիշերները մէկ մէկու տան մէջ ժողովելով վերջապէս ՚ի գլուխ կը հանեն, այսինքն եղած որոշում մը կուտան, և կուխան որ զայն գործադրեն, թէև գիտեն թէ մեծ դժուարութիւններու ալ պիտի հանդիպին, վասն զի իրենց շահն այնպէս կ՚պահանջէ։

Այսպիսի պարագայներու մէջ այդ խմբակին բերանը գտնուող լրագիրներն իսկոյն կը քաջալերուին՝ խստամբ կամ առատ վարձատրութեամբ. անոնք ալ հրապարակին վրայ իրենց դերը խաղալ կ՚սկսին ընդունած հրահանգներնուն համաձայն. թէ որ պահ մը լքանին այս խմբագիրները, անմիջապէս խմբակին առաջնորդներն* անոնց գրասենեակները դիմելով, ուզածնուն պէս կծու և անհեթեթ յօդուածներ կը խմբագրեն և հրատարակել կուտան. այս վերջինները շատ վարպետ են խռովութիւններ խեղաթիւրելու և սուտեր սարքելու մէջ։ Ահա՛ այսպէս գրչի պատերազմը կ՚սկսի. անհատներու, ազգային պաշտօնէից և մինչև իսկ Պատրիարքի պատիւը կըվիրաւորի և ժողովրդեան յանդգնութիւն յայտնաբերելու նշան կը համարուի այն պատերազմին մէջ։ Այս վիճակն այնքան կը տեւէ՝ մինչև որ անձայն զոհ մը տանի իր հետ, և զգալապէս ազգին շահերը վնասէ։

Հնաւորքնին անձինք այս խռովութիւնները լաւ կը հասկնան, և փորձերն իսկ տեսած են։

Ահա, նոր փորձ մ՚ալ Ս. Պատրիարքին հրատարակել տուած երկու նամակները կարի յուզեցին այդ մարդիկը, որովհետեւ այն նամակները կը պարունակէին յորդոր ուղղութեան, արգելք հայհոյութեանց և անարգանաց, և յայտարարութիւն դատապարտութեան՝ եթէ չդադրին ազգամիտ ճիգերը։ Ասոնց վրայ զայրանալու իրաւունք ունէր խմբակը. զի մինչդեռ մէկ կողմէ Պատրիարքական փոփոխութենէն օգուտ քաղել կըսպասէր, և նախորդին դէմ բանեցուցած քաղաքականութեամբը ներկայ Պատրիարքին վրայ ալ մեծ ազդեցութիւն ընել կը յուսար, և միւս կողմէ ո՛րքան շարժմներ ու ամբաններ կանգնէին, այնքան նա յոյս կը տածէր թէ օր մը շնորհիւ իր նիւթական մեքենայութեանց հլու գործի պիտի ըլլար իրեն Ս. Պատրիարքը, և իր նպատակին պիտի ծառայէր. բայց այդ ակնկալութիւններն ՚ի դերեւ ելան, Ն. Սրբազնութիւնը՝ որ լաւ կը ճանչնար խմբակին յոռի սկզբունքը, մերժեց ու ատեց, և անոր յերիւրած անխիղճ սուտերն արիութեամբ խայտառակեց այդ երկու նամակներով, մանաւանդ Խրիմեան սրբազանի անձին և ամենակնունց հաչուցուն նկատմամբ չարալեզու հրատարակութիւնները։

* Խմբակին ծանուցեալ պարագլուխներն մին է նաև գրական հրապարակին մէջ քանիցս խայտառակեալ հռչակաւոր անհերես Զօյիլը, որ իր անունը յայտնել չհամաձայնելով, հեղծ սառոտագրութեամբ գրական ասպարէզն ապականել չդադրիր։

ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՏՈՒԵՐՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆՔ

ԳԵՐ. Խ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՆԱՐ ՊԷՅ

Գ.

Բայց բանաստեղծական քնարին թելերը բաւ յուզեցին սրտերը հայրենեաց և կենաց ցաւերով, այժմ դիւցազնական շեփորը թող հրճուեցունէ զանոնք հայոց քաջազանց սրտառուչ յիշատակներով։ Անցնինք ուրեմն «Վէպերուն» որք Ստուերքի Ա. մասը կը բաղկացունեն։ Վէպերը դիւցազնական բանաստեղծութիւնք են, (Բօէմ հռօիք)։ Այդ տեսակը դիւցազներգութենէն (էբօբէ) այով կըտարբերի, որ պատմական պարզ դէպք մը յիշատակելով կըշատանայ, մինչդեռ դիւցազներգութիւն բուսածը նշանաւոր դէպք մը կընտրէ պատմութեան մէջ և ամբողջ գիրքն այն դէպքին կը զօհէ։ Երկու տեսակաց մէջ ալ բանաստեղծը ոգեւորեալ ջերմ ու ներշնչեալ պիտի ներկայանայ։

Եթէ իրենց նիւթով վէպերը դիւցազնական բանաստեղծութիւն են, իրենց ոճով աւելի դիւցազներգութեան կըմօտենան. բայց թէ՛ միայն թէ՛ և միասին ամեն գեղեցիկ հանգամանքն ունին։

Հոս, լեզուագիտութիւնն և տաղաչափական արհեստն իրենց կատարելութիւնները կը միացունեն բանաստեղծին խորհուրդները վայելուչ կերպիւ պատմելու համար. հոս պէտք է տեսնել լեզուի և բացատրութեանց ճոխութիւններ, բառից ընտրութիւններ, կենդանի պատկերներ, և ուրեք ուրեք ՚ի նիւթոյ թելադրեալ ճարտար ձեւեր, ինչպէս չափազանցութիւնք, հակադրութիւնք, նոյնաձայնութիւնք ևայլն։ Հոս, դարձեալ խանդոտեայ տաղաչափութիւնը վէպերուն կենդանութիւն ու սահունութիւն կուտայ, որով միօրինակութիւնը կը տարադրի և երգն ախորժելի կընծայի ընթերցողին շրթունքներուն։ Վէպերուն ներքև գընացող երգոց մէջ Արտաշէս Մեծն իբրև դիւցազնական բանաստեղծութեան խառն գեղեցիկ հիւսուածքներն մէկն է. հոյ տիեզերակալի մը փառքը հոն գծեալ ոսկեյատակ պատկերի մը վրայ պատմանդներով գծագրուած կը տեսնուի. դա, որ մեծամեծ ազգեր նուաճելէն, զանոնք ու թագեր իր ոտից պատուանդան ընելէն ետև «Լեռ՛ը փառաց անցաւորի» կըգոչէր, նա անշուշտ Աղէքսանդրի նախանձը չէր կրնար կրել Աքիլլէսի վրայ՝ Հոմերոսի մը իրեն երգիչ ունենալուն համար, մանաւանդ երբ Հոմերոսի արժանի երգի մը մէջ, ինչպէս է մեր քերթողին յիշատակեալ վէպը, իր դրուագը լսէր Արտաշէս։

* * *

«Զարմայր և Շուշան վանէ» աւելի գրաւիչ են. միայն մէջ բանաստեղծութիւն կայ, միւսին մէջ նկարագիրն այնքան նուրբ է, որ մարդ ինքզինք պատերազմի դաշտը կը կարծէ, վանէի պէս միայնակ աւերակի ու կոտորածներու մէջ։

Հայկին մէջ բարձր մտածմունք կան.

«Աշխա՛րհ դողեց, դու իմ բաժինն ես այսօր,
«Ահա իմ ձեռս է լինել քո բանաւոր.
«Բայց ես ընտրեմ քեզ՝ հայր լինել հարազատ
«Հայր մարդկութեան մի ազատ»։

Արտաւազդ ՚ի մէջ պանդուխտ վիպասանը թագաւորին յաջորդ կերպէ, կը լսէ նորա հեծեծանքը բանտին մէջ։ Կղէոպատրա գո՛հ չէ իր դառնաձայնութենէն, որով բանտ նետեց բանաստեղծ թագաւորը. նորա արեանը ծարաւի է, ուստի մահուան հրաման կուտայ։ Բայց քաջը բիր անգամ մահուան դէմ եկած է ու չէ ընկըրկած, ինչո՞ւ սիրտը կոլեկծի. մահուան տեսիլը չէ որ զինքը կը դողդէ, ո՛չ, այլ հեռաւոր սիրելեաց պատկերը.

Գիրգ ամուսին մը զոր թողուր նա այրի
Դուստը՛ր մի որբ... զուրկ ՚ի թագէն մէկ որդի.

Եւ Հայրենիք մի գերի...։
Ո՛վ Հայրենիք, դու արքայից իսկ սըրտին,
Թագէն ալ քաղցր ես դու ՚ի ժամն այն յետին։

* * *

Թէ ինչ բանի կարող չէ Տէրը՝ Անգեղ տան սոսկալի նահապետը, Գոնտական գաւառներու կուսակալը, հասկնալու համար պէտք է կարդալ «Վէպերուն» եօթներորդ երգը։ Խիստ յարմար չափազանցութեամբ մը գրուած է այդ վէ-

Քիչ մը քննենք հա թէ ինչ է Խրիմեան սրբազանի հաշիւը։ Խրիմեան սրբազան՝ երբ Պօլսոյ պատրիարքական գահը բարձրացաւ, իբր վանական ոմն անշուշտ գաղափար չէր կրնար ունենալ թէ ո՛րքան ամսականաւ իւր այս բարձր պաշտօնը պարտուպատշաճապէս կարող էր կառավարել. 'ի հարկէ պատահական ծախքերը բնաւ իւր հաշուոյն մէջ չէին մտներ, երբ փորձը ցուցուց թէ արտաքոյ կարգի ծախքեր կըլլան, կեդրոնական մտաւկին պարտական եղաւ. վարչութիւնը քննեց զայս և ամսականին անբաւականութիւնը հաստատելով՝ հինգ հազար ղրուշը 10,000 ղրշի վերածեց։ Յիշեալ պարտքը բնականաբար Պատրիարքարանի հաշուոց տումարներուն մէջ բաց մնաց։ Արդէն ծանուցեալ խմբակին առաջնորդները Խրիմեան Սրբազանէն պագիլ սկսեր էին, և միայն յարմար առթի մը կ'սպասէին որ անոր վրայ յարձակէին. պարտուց հաշուին անոնց ձեռքը զօրաւոր զէնք մ'եղաւ, որով երբ Պատրիարքարանի հաշիւները վասնող և իւր հաճոյիցը չսայլող բամբասեցին զԽրիմեան, մինչև որ զայն գահընկէց ըրին։

Ամեն. Ներսէս Սրբազան հերքեց զայս իւր նամակներովը, և 10,000 ղրշ պատրիարքական ամսականն իսկ անբաւական գտնելով, գիտնալով որ պատրիարքարանի մատակարարութեան համար 6000 ղրշէն աւելի ամսական ծախք կերթայ, և ուրիշ ծախուց համար ալ հազիւ 4000 ղրշի գումար մը կը մնայ. Ս. Պատրիարք Հայրըն այս խորհրդածութիւններուն անձամբ փորձառու ըլլալով, կինա՞ր Խրիմեան Սրբազանի ամսականներուն մէկ մասը 5000 ղրշէն հաշուել տալ։

Ուրիշ ազգեր յառաջդիմութեան և զատարականութեան խնդիրներով կ'զբաղին, իսկ մենք՝ ցաւելով կ'ըսեմք՝ Պատրիարքական ամսականի խնդիրն իբր ազգային կենսական խնդիր նկատելով՝ անոր վրայ թէ՛ լրագրաց մէջ երկար ու անհամ յօդուածներ գրելու և կարդալու կը յօժարիմք, և թէ՛ ընկերական ակումբներու մէջ տաք վիճաբանութիւններ կընեմք վրան. ասկէց աղէկ կը մակաբերուի թէ մեր ազգութիւնը դեռ ո՛ւր է . . . ։ Յունաց ազգը տարեկան 5000 ոսկի կը վճարէ իւր պատրիարքին, որ մեր վճարածին քառապատիկն է, առանց հաշուելու առաջնորդներէն ստացած մեծամեծ գումարները, բայց երբեք լսուած չէ թէ անվայել վիճաբանութեանց առիթ եղած ըլլայ։

Պէտք է գիտել թէ այդ խմբակին յանդգնութիւնն ինչ աստիճանի հասած է։ Մինչդեռ Ս. Պատրիարքն իւր խղճին վրայ բեռ եղած ճշմարտութիւն մը հրապարակ հանել կը պարտաւորի, անմիջապէս այդ խմբակը մեծ զայրոյթ դնելով կըղինի Ներսէս Սրբազնութեան դէմ, զայն ստապալերու սպառնալիքներ կընէ, հրաժարականը կը պահանջէ և միապետական կանուանէ զայն. մինչև իսկ չամաչեր ըսելու թէ «Խրիմեանի հաստատամիտ հակառակորդներն՝ այսուհետև քեզի դէմ ալ մի և նոյն հակառակութիւնը պիտի ընեն, եթէ այդ գրածնամակդ յետս չկոչես»։

Այս կատաղի սպառնալիքները ժամանակ մը Խրիմեան սրբազանի դէմ ըրին՝ իրենց շահուն և նպատակին գործիք չըլլալուն համար, և վերջապէս Խրիմեանի ներողամտութենէն և անոր ժամանակակից վարչութեան ձախող քաղաքականութենէն օգուտ քաղելով, այն իրենց բանիւ և գրով ըրած յայտարարութիւնները 'ի գործ դնել յաջողեցան, մինչև որ Պատրիարքական գահէն ձգեցին զԽրիմեան։ Հիմայ մի և նոյն կատաղի սպառնալիքներն, որ Ամենապատիւ Ներսէս սրբազանի դէմ սկսուած է, մեզի կասկած կուտան թէ նոյն իսկ Ներկայ վարչութեան անդամոց ոմանց ներշնչութեամբն եղած ըլլան, մինչդեռ Ասիա լրագիրը համեմատաբար թեթև յանցանքի մը համար բոլորովին կը խափանի, և այս չահամիլ, խռովարար թերթերը՝ որ դարձեալ իրենց նախկալի քաղաքականութիւնը ներկայ Պատրիարքին վրայ ալ 'ի գործ դնել կը փորձեն, տակաւին հրապարակին վրայ անպատիժ կը մնան։

Ազգային վարչութիւնն անկեղծութեան և արդարասիրութեան իրական ապացոյց մը տուած պիտի ըլլայ, եթէ այն ազգավնաս թերթերուն պատիժն ըստ օրինի Բ. Դռնէն պահանջէ. վասն զի անցեալ դէպքերն՝ որ անմոռանալի պիտի մնան ազգային քիշատակարանաց մէջ, կը հաստատեն յայտնապէս թէ անոնց անպատուհաս մնալուն հետևանքը ներկայ Ս. Պատրիարքին անկումը պիտի ըլլայ։

ՎԱՀՐԱՄ

Հասան փաշա խանի Օտապաշի Մ. Սարգիս աղան երէկ առաւօտ իւր մանկանացուն կնքեց 65 ամեայ հասակին մէջ և այսօր յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի Հիսար ախլի իւր բնակարանը թիւ 85։

Հանգուցելոյն ամուրի ըլլալով, վախճանելէն 20 օր առաջ հետևեալ բարեպաշտական կտակն ըրած է 'ի նպաստ եկեղեցեաց, դպրոցի, հիւանդանոցի, աղքատաց և այլոց։

ԿՏԱԿԱԳԻՐ

Ստորագրեալս իմ ազատ և յօժար կամօքս յայտ առնեմ և կը կտակեմ, նախ առաջի Աստուծոյ և ապա 'ի ներկայութեան Մայր եկեղեցւոյ լուսարարապետ Արժ. Տէր Ցուքիաս Հօր, եղբայրս Ցակոբ աղայի, քոյրերս Նէքտար և Անեմ տուտուներու, Արուս հանըմի, Ենիշէներս Դաւիթ և Պետրոս ապաներու, և Զինիլի խանի Օտապաշի Պողոսատր աղայի, որ յետ վախճանիս ժառանգորդացս ձգած գրքիս հետևեալ գրուածքը ամենայն ճշդութեամբ բաշխուի։

Ա.			Մայր եկեղեցւոյ դպրաց ուսումնարանի՝ նոյնահ տունէս ունեցած կէս բաժինս.
Բ. 50	Օսմ.	ոսկի	Մայր եկեղեցւոյ նորոգութեան
Գ. 50	»	»	Ազգ. Հիւանդանոցի.
Դ. 25	»	»	Ցնանկ աղքատաց.
Ե. 25	»	»	Փոքր Ասիոյ սովատանջ աղքատաց.
Զ. 20	»	»	Ընկիզարուի եկեղեցւոյ.
Է. 20	»	»	Կէտիկ փաշայի »
Ը. 20	»	»	Գումգափուի «
Թ. 5	»	»	Վախճանէս ուխն որ եաքը Մայր եկեղեցին պատարագ ըլլալու համար Խրիմեան սրբազանի ժամուց.
Ժ. 2	«	»	Քահանայից Մայր եկեղեցւոյ.
ԺԱ. 2	»	»	Պաշտօնի համար Լուսաւորչեայի մոմի վրդ.
ԺԲ. 1/2	»	»	Լուսարարաց Մայր եկեղեցւոյ.
ԺԳ. 1 2	»	»	Ժամկոչաց Մայր եկեղեցւոյ։

220 Երկու հարիւր քսան ոսկի Օսմ.

Ուստի վերոյիշեալ կտակներս իւրաքանչիւր տեղւոյն բաշխմանը համար իմ կողմանէս յիշեալ Մեծապատիւ Պողոսատր աղան լիազօր հերովի կտակակատար կարգած եմ, որ առանց այլայլութեան ամենայն ճշդութեամբ կատարէ։

20 Հոկտ. 1874

Սարգիս Գրիգորեան
(կնիք)

ԼՍԱՐԱՆ Ի ՊԷՇԻԿԹԱՇ

Նոյ. 14 հինգշաբթի գիշեր ի ժամ 2 1/2
'ի Մ. Ե. վարժարան
'ի նպաստ սովատանջ Ազգայնոց

Ըստ հրաւիրանաց Թաղիս Գեր. քարոզչին՝ պիտի ատենաբանէ Մեծապատիւ Ալեքսանդր Եփեկեանց։

«Անցելոյն մէջ Հայ տիկնանց կենցաղին վրայ»

Մոլորական մուտքն է մէկ քառորդ արծաթ մէճիտիէ։

Տիկնայք մուտք վճարելէ ազատ են։

10/22 Նոյ. 1874
Պէշիկթաշ

'ի Դիմաց վարիչ ժողովոյ
Խ. Ց. Սարաճ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԸՂԱՐԻԵԱՆՑ
ՏՕՔԹԷՕՐ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺՈՒԹԵԱՆ

Պատիւ ունի իմացնելու յարգոյ հասարակութեան եւ իւր յարգելի յաճախորդաց, որ իւր բնակութիւնը փոխադրած է Լէհ սօքագը (Ուիւ Բոլօնիեր) Նո. 9, ուր պիտի ընդունի առաւօտեան ժամը 9էն մինչև կէս օր, իսկ կէս օրէն ետքը ժամը երկուքէն մինչև ժամը 6։ Ըստ տաճկաց՝ առաւօտուն 2էն մինչև 7, կէս օրէն ետքը 9էն մինչև 1։ 8

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ՀԱՅՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ

ԹԻՒ ՏՈՄՍԱԿԱՑ 12000

Գին իւրաքանչիւրին 5 Ղրուշ

Ցերիս շահող թիւս. այսինքն՝ Ա. Մեծ նոր տուն մը 'ի փունտա ճամտեսի թիւ 55, լայնութիւն 16 եւ երկայնութիւն 80 կանգուն, 11 սենեկով, ապրիպով ու պարտէզով, արժէք 2000 Գաղղիական ոսկի. Բ. Պզտիկ Բումբանէ մը չորս սենեկով 'ի Փէշթիմալճըլար Պազը։ Գ. Խանութ մը 'ի Կիրիտ խան։

Վիճակահանութիւնս պիտի քաշուի անհրաժեշտաբար 1875 յունվար 1/13ին 'ի Հայ Հիւանդանոցն։

Ամեն տոմսակ որ Հիւանդանոցի վարչութեան կնիքը չկրեր, անվաւեր է։

Մեծ տունը շահողը պիտի նուիրէ

Հիւանդանոցին	120	Գաղղ.	ոսկի
Բումբանէն շահողը	20	»	»
Խանութը »	10	»	»

Այս վիճակահանութեան տոմսակներէն լրագրոյս գրասենեակն ալ գտնելով, ուզողը կրնայ լրագրոյս ցրուիչէն առնել։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՆՈՐ
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ցօրինեաց Ա. Ա. Սուրէնեան

Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց քով, եւ մանաւանդ որպէս Արամեան գրատունն ու Մէրճանր Պաղտասար աղային գրավաճառանոցը. գին մէկ ու

պը։ Անշուշտ հսկայ մը՝ որուն քով Սամփսոն, Հերակլ և Սագճի թզուկներու ալ արժէքը չունին, զարմանք չէ որ երբ պոռայ «Արծուիք երկինքէն վար թափին պահկուցմամբ, առիւծն ու վագր անշնչաբար սարսափմամբ» և ինչպէս, ո՛վ ահաւոր բազկի Հայոց Սկային, ապառաժները չքանդէ ու գընտակի պէս չպտտէ թշնամեաց վրայ, որոց նաւուց գումարտակը Սև ծովուն վիրապներուն մէջ կիջեցունէ։

«Չէ, Սև՛ ծով, չէ, երերածուփ ալիքներ
«Ոչ, մինչ պէտ նըկուն գերի չեն տեսեր.
«Գոռա՛ Սև ծով, գոռա՛, ծըփա՛, մի լըռեր,
«Մինչև 'ի մռունչքդ արթըննան իմ Հայեր»

Երանի թէ մեր՝ սրտին մէջ որոտային փիլիսոփային այս տողերը, մեր որ Սև ծովուն հայանաւունչ ափանցը վրայ կը մընայինք։

* * *

Քանի մը երգեր ալ կան դիւցազնուհեաց նուիրեալ, որոնց «Տիգրանուհի» գեղեցկագոյն դաս մ'է հայուհեաց. կըյանձնենք զայն Հռիփսիմէի և Սանդուխտի հետ մեր օրիորդաց սերտել։ Իրենց սրտերն այն դիւցազնուհեաց նկարագրէն մէջ պիտի գտնեն տպաւորութիւններ 'ի նմանութիւն։

* * *

Շատ հաւանական է որ բանասիրաց մաս մը արդէն առած ու ճաշակած ըլլան «Սոսերքի» գեղեցկութիւնները, որովհետև այդ գիրքը թէպէտ քերթողական վերջին գործ հայ հրատարակութեան երեւելուան գործ մը չէ։ Երիտասարդ բանաստեղծը աւելի մեղադրելի պիտի ըլլային եթէ այդ գրքէն հատ մը չէին առնէին, քան թէ մենք յանցաւոր՝ եթէ «Սոսերքի» վրայ աւելի կանուխ կարծիք չենք յայտներ։ Սոսկ է որ այդ պիտի հարկ մը չկար մեր վրայ, և իրաւունք մ'ալ չունէինք լրագրաց և ճարտար գրիչներու ընտրելքը կամ չըրածն ընելու։

Հոս «Սոսերքէն պզտի փնջեր սըփռելով ընթերցողներու առջև, մեր փափաքն եղած է նորա ընթերցմամբը մեր ըղդացած հաճոյքին մասնակից ընել հայերընախօս հասարակութիւն մը։ Եթէ վիպասանութիւնք (ռօման) զուարճացնելու, Սոսերքի նման գրքեր ալ ճաշակն ու սիրտը կրթելու մեծ պաշտօն կը նպաստեն, Ուստի իւրաքանչիւր ոք պէտք է որ օրի-նակ մ'ունենայ իւր սեղանին վրայ, և սպառողայ վայրկեաններու մէջ իր որդւոց, իր ծնողացը, եղբարցը կամ բարեկամներուն հատուած առ հատուած կարդայ։ Այսպէս օգտակար է ընել լաւ գիրք մը ձեռքերնիս անցած ժամանակ։ Մի անգամ և եթ ընթերցմամբ այդպիսի գրոց գեղեցկութիւնները դիւրին չէ ըմբռնել։ Կը յորդորենք զուտանդը սակայ սակայ որոճալ վէպերը։

Կըյանձնենք նոցա մասնաւորաբար «Արտաւազդ Բ»ը, սակերտական երգ մը, վէպերուն ամենէն երկարը, երկու հարիւր եօթանասուներեք տողով, և նշանաւոր քան զամէնը «Արա գեղեցիկ և Շամիրամ» երգը, յորում բնութիւնը կենդանի երանգներով կը նկարի և բանաստեղծին երեւակայութիւնն սաստկութեամբ կը ճառագայթէ խօսուն պատկերի մը վրայ, զոր գծելու համար կարծես գրիչը վրձնի փոխուած ըլլայ։

* * *

ՍՏՈՒԵՐՔ ՀԻՑՈՒԿԱՆՔը կըյանձնենք մեր ճարտար դերասանաց և դերասանուհեաց, մանաւանդ քաջին Ադամեանի, Պէնկլեանցի, Մնակեանի, որպէս զի թատերախաղական երեկոյթներու առթիւ թէ՛ ՎԷՊԵՐԷՆ և թէ ԵՂԵՐԳՆԵՐԷՆ կտորներ արտասանեն ընտրանօք. կարծենք քիչ տպաւորութիւն չեն ըներ ունկնդիր բազմութեան վրայ։

* * *

Սիրելի է մեզ յուսալ որ մեծանուն հեղինակին վշտաւութիւնը, որ մնացած է, գիտենք, իւր մտաւոր ծննդոց կորըստենէն 'ի վեր աշաւոր հրդեհիւ մը, տեղի կուտայ իւր ազգասիրական զգացումներուն, և ցորչափ ներեն իւր հոգերը, ցորչափ յաղթական դուրս գայ, ազգավընաս արտաքին զրպարտիչներու դէմ տուած պայքարներէն, քնարը ձեռք կառնու, և 'ի հանդէս կածէ հետզհետէ մնացած պատմական նշանաւոր անձինքն ու դէպքերը, և օր մը ազգային մատենադարանը թանկագին հատոր մը կունենայ, հատոր մը, որ ապագային աւանդէ Հայոց պատմութիւնն ընդարձակ դիւցազներգութեան մը ձեւով։ Այս է մեր փափաքը շատերուն հետ, և ազգն իրաւունք ունի զայդ ակընկալել իւր քերթողէն։

Մ. Ն. Ն.

Հետեւեալ [illegible]

կէս ֆրանք՝ Շատ գնողներու համար զեղչ կըլլայ ։

Այս գործնական քերականութեան ուսուցանելու մեթոդը բոլորովին նոր է, եւ մինչեւ ցարդ հրատարակուածներուն վրայ սա առաւելութիւնն ունի, որ հեղինակը՝ ինչպէս յառաջաբանին մէջ կըսէ, փորձառութեամբ կատարելագործած է իր դրութիւնը ։ Ասկէց զատ մէջը դրուած բոգմութիւ հրահանգաց մեծ մասը Ս. Գըրքէն քաղուած ըլլալով ուսանողք չեն կարօտիր լուծման եւ թարգմանութեան համար այլ ուրիշ դասագիրք գործածելու ։

Ազգ. վարժարանաց պատուարժան տեսուչներուն եւ դաստատուաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս կարեւոր դասագրքին վրայ ։

ՀԱԶԱՐ ԵՒ ՄԻ ԱՌԱԿԱՒՈՐ ԲԱՆՔ

ի Գաբրիէլ Արք Եպիսկոպոսէ Այվազեան

Կեդրոնատեղի, Գրատուն փարիզու Յակոբեան խան թիւ 13 ('ի Զաքմաքճըլար եօքուշու թիւ 6)։

Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով եւ մանաւանդ Օրմանեան Պաղտասար աղայի գրատունը ('ի Մէրճան չարշը թիւ 29)։

Գին հատին 2 ֆրանք թղթեայ
" " 3 " կազմեալ
" " 3 " 50 կաշեկազմ

ՏՕՒՄԱՐ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
1874 — 1875
ԱՌԱՋԻՆ ՆՈՒԷՐ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ
ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Աշխատասիրեաց Տ. Սրբուհի Ա. Երիցեանց
Տպեալ 'ի Տփխիս
1874

Այս կարեւոր եւ հմտալից գործը՝ մայրաքաղաքիս ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. գին 25 ղրշ՝

ԻԼԱՆ

Ասաքիրի Շահանէ Էրզաք ամպարընա լուզումի օլուպ միւնագասայէ գօնըլան 120 000 քըյէ Թրապզոն ֆասուլեասընըն պէհէր քըյէսի 100 փարայա վէ 60 000 դըյէ նօհուտուն պէհէր քըյէսի 110 փարայա օլարագ թալիպլէրինէօհտէսինտէ օլտուղունտան թալիպլէրին սալըսի րուզնամէսի օն աքշամընտա փէնճշէնպէհ կիւնիւ դայիրէյի գալմըշի վէրիլէճէքլէրտէն, իհալէ իձալէյէ քաթիյէ օլունաճաղը նէշր օլունուր ... ըր չուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։

9 Թըշրինի սանի 1874։

Դապր Սէրասքէրի։

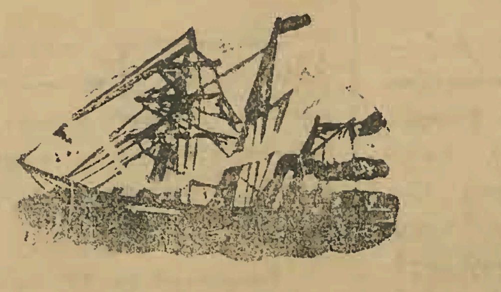

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1874 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

ժամ թիւ — Եւրոպական եզերք

2 15 19 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա Եէնիքէօյ Ստէնիա Էմիրկեան, Ռ. Հիսար. Պէպէք ։
3 25 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա, Եէնիք. Պօյաճ. Ռ Հիսար Պէպէք. Արնաւ.
3 30 32 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկէն Հիսար, Պէպէք. Օրթաք.
4 15 18 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արն. Գուր. Օրթ. Պէշիկ.
5 15 20 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ, Թարապիա Եէնիքէօյ, Ստէն. Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնաւ. (Ուրբաթ օրերը Օրթաք. եւ Պէշիկթաշ.)
6 15 2 Եէնիմահ. Մէզար. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Ստէնեա Էմիրկէն Ռ Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկ.
7 6 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլըճա, Պօյաճ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի Արնաւուտք. Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզկունճուք, Պէշիկթաշ, Իւսկիւտար.
8 45 25 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Պէյքօզ Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ.
10 22 Մէզարպուրնու Պէօյիւք Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Արնաւուտքէօյ, Օրթաք. Պէշիկթաշ.

Ասիական եզերք

2 30 6 Արնաւուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
3 3 Արնաւուտքէօյ, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ ։
3 35 1 Արնաւ. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիկ. Գապաթաշ.
4 15 22 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ. Գապաթաշ.
4 45 3 Արնաւ. Գուր Օրթ. Գուզկ. Պէշիկ. Գապաթաշ.
6 1 Արնաւ. Գուր. Օրթ. Պէշիկ. Գապ. (Բացի ուրբաթէ)
8 3 Արնաւ. Պէյլեր. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկթաշ.

Ասիական եզերք

2 30 21 Պէյքօզ, Բաշ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ Չէնկէլք. Պէյլէր, Գուզկունճ ։
2 30 6 Վանիքէօյէն Չէնկէլ, Պէյլէրպ. Գուզկունճուք, Գապաթ.
3 17 Պէօյիւքտէրէ, Բիւքէճ. Պէյքօզ. Բաշաղաճ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճ.
4 30 23 Պէյքօզ. Բաշաղ. Գանլըճա, Ա. Հիսար Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլ Պէյլէր. Գուզկ.
10 23 Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

3 30 3 Գապաթաշ, Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկունճուք, Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկ. Արնաւուտ. Գանտիլլի Ռ. Հիսար, Գանլըճա Էմիրկէն Եէնիքէօյ. Պէյքօզ. Թարապիա Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ.
4 2 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ Արնաւուտք. Պէպէք, Ռ. Հիսար Էմիրկէն Եէնիքէօյ Թարապիա, Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.
5 30 25 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապիա Պէօյիւքտէրէ, Մէզար. Եէնիմահալլէ.
6 30 3 Գապաթաշ Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ Գուզկունճուք, Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.
8 22 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Պէպէք. Ռ. Հիսար Էմիրկէն Եէնիք. Թարապիա Պէօյիւք. Մէզար.
9 30 19 Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Եէնիք Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ ։
10 15 18 Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապիա Պէօյիւք. Մէզարպ. եւ Ռ. Գավաք.
10 45 32 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թարապիա Պէօյիւքտ. Եէնիմահալլէ ։
11 15 25 Եէնիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտէրէ. Մէզար. Եէնիմահ.
11 30 21 Վանիք. Պէպէք. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ստէն. Պէյքօզ.

Ասիական եզերք

4 19 Չէնկէլ Արնաւուտքէօյ.
9 23 Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.
9 45 21 Պէշիկթաշ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնաւ.
10 30 1 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ, Գուրուչ. Արնաւուտքէօյ.
11 10 2 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ Գուրուչ Արնաւուտքէօյ.
11 25 3 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.
11 45 6 Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ ։
12 1 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ.

Ասիական եզերք

4 45 1 Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ. (Բացի ուրբաթէ)
9 45 20 Գուզկ. Պէյլէրպէյ Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշաղ. Պէյքօզ Պէօյիւքտէրէ ։
10 35 17 Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Պէօյիւք.
11 5 23 Գուզկ. Պէյլէրպէյի Չէնկէլք. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա, Բաշաղաճ, Պէյքօզ.
11 40 22 Գապաթ. Գուզկ. Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ. Վանի.

Ծան.—Ամեն ուրբաթ առաւօտ ժամ 3ին կամուրջէն անկէ շոգենաւ մը պիտի ելնէ եւ Իւսկիւտարէն մինչեւ Պէյքօզ ամեն նաւամատոյցները հանդիպելէ ետեւ Պէօյիւքտէրէ պիտի երթայ եւ ժամ 8 3/4 ին Պէօյիւքտէրէէն մեկնելով եւ նոյն նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջը պիտի դառնայ ։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY	NORTHERN ASSURANCE COMPANY
ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ	ՆՈՐԹՀԸՐՆ
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.	Լոնտրայի և Լապերտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ 2,000000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ 2,000000
Վճարեալ դրամագլուխ 250,000	Վճարեալ դրամագլուխ 100,000
Պահեստի դրամ հրդե.	Պահեստի դրամ հրդե.
հի ճիւղին գոյացեալ 596,000—846,000	հի ճիւղին գոյացեալ 230,000—330,000
1872ին հրդեհի զուտ հասոյթը 794,000	Զուտ հասոյթ 1872ի 270,000

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաշխուին երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումով մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը՝ ընկերութիւնս այլ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութեան բանողներու ինքզինք ներկայացունել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բերայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքներու գիւղերը և գաւառները ։

Գիներուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանցս գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրչէմպէ բազարի մօտ Կլըմանի խան թիւ 5 ։

Միացեր գործակատար
Վ. Թ. ՍՄԻԹ

ՓԻԼԻՒԼ ՏԸՀՕ

PILULES DE DEHAUT

Այն անձինք՝ որք Տօքթօր Տըհօի մաքրողական հատաբիղները կը ճանչեն, պէտք ունեցած առեննին գործածելու չեն վարանիր ։ Վասն զի ոչ անախորժ համ ունի, ոչ ալ կը ստիպենէ ուրիշ մաքրողական դեղերու պէս, ընդհակառակն՝ այս հատաբիղն ա՛յն ժամանակ միայն լաւ ազդեցութիւն կընէ երբոր անդադար կերակրոց եւ զօրացուցիչ ըմպելեաց, այն է գինիի, խառնէլու թէի հետ առնուի ։ Ամեն մարդ իրեն յարմար գտած ժամն ու ճաշը կրնայ ընտրել ինքզինք այս դեղով մաքրելու համար ։ Մաքրութեան յաջողութիւնը բոլորովին ոչնչանալէ ետեւ՝ ուզողը կրնան վերստին սկսիլ որչափ անգամ եւ պէտք ըլլայ ։

Այս հատաբիղը կը ծախուի 2 ½ եւ 5 ֆրանքնոց տուփերով փարիզ Տօքթօր Տըհօի տունը եւ Կ. Պոլիս Տէլլա—Սուտա այլ. Վէյիտի. Զօպանօղլուի եւ Ծանրի գեղարաններու ։

Ամեն մէկ տուփի հետ պէտք պահանջել նաեւ 72 երեսէ բաղկացեալ փոքրիկ գիրք մը որ ամեն լեզուով հրահանգներ կը պարունակէ ։

Ասոնց հետ կրնայ ուզուիլ նաեւ Տօքթօր Տըհօի 400 երեսէ բաղկացեալ առձեռնադրքոյկը ։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը ։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Զինիլի խան վերի սրահը թիւ 15 Մասիս խմբագրատուն

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ յողաբարձուաց սեննակները ։

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչով էֆ. Էսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզունաղեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էլմասեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ Մկրտիչ աղա փօթիկեան
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՖՈՔՇԱՆ Մկրտիչ աղա Աչճեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս աղա Բագրատունի.
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ աղա Վարդանեան

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ